

APRIL 2021

PUT ZA BOSNU I HERCEGOVINU: NOVE MOGUĆNOSTI ILI OČUVANJE STATUSA QUO?

Autori: Anida Šabanović, Emina Kuhinja, Haris Ćutahija

I. Uvod

Ovaj rad bavi se procesom evropskih integracija u Bosni i Hercegovini (BiH), mapirajući trenutne izazove s kojima se BiH suočava paralelno sa izazovima Evropske unije (EU) i na kraju daje preporuke o tome šta bi Evropska unija mogla učiniti da ubrza proces. Bosna i Hercegovina je potencijalni kandidat za članstvo u EU i trenutno je na dnu ljestvice u regiji po napretku. Međutim, nedavni period donio je nove izazove, s naglaskom na krizu COVID-19 i njene moguće dugoročne posljedice i za EU i za BiH, utičući na trenutnu situaciju i postavljajući pitanja o budućnosti procesa integracije, s jedne strane i proširenje s druge strane. Bosna i Hercegovina aplicirala je za članstvo u EU u februaru 2016. godine. Komisija je usvojila svoje mišljenje (Avis) o prijavi zemlje za članstvo u EU u maju 2019. godine, identifikujući 14 ključnih prioriteta koje zemlja mora ispuniti u perspektivi otvaranja pregovora o pristupanju EU, a od tada nije učinjeno mnogo.

II. Brojanje koraka ka članstvu u EU

Bosna i Hercegovina je predala zahtjev za članstvo u Evropskoj uniji u februaru 2016. godine. U septembru je Vijeće za opće poslove Evropske unije prihvatilo zahtjev Bosne i Hercegovine za članstvo u Evropskoj uniji i dalo nalog Evropskoj komisiji da izradi upitnik za BiH (1)

koji je zemlji uručen u decembru. Vlasti Bosne i Hercegovine dostavile su odgovore na upitnik, a Evropska komisija je u februaru 2018. usvojila svoju strategiju za „Kredibilnu perspektivu proširenja i pojačani angažman EU sa zapadnim Balkanom“. Sljedeće godine, u maju 2019. godine, Evropska komisija je objavila Mišljenje o aplikaciji Bosne i Hercegovine za članstvo u EU (2). Mišljenje je prekretnica u odnosima EU-a i Bosne i Hercegovine, što potvrđuje da je EU posvećena usmjeravanju i pružanju podrške zemlji u poduzimanju potrebnih reformi na putu ka evropskim integracijama. Mišljenje utvrđuje 14 ključnih prioriteta koje zemlja treba ispunjavati kako bi bila preporučena za otvaranje pregovora o pristupanju EU; pruža sveobuhvatnu mapu za postupne reforme. Ključni prioriteti pokrivaju područja demokratije/funkcionalnosti, vladavine prava, osnovnih prava i reforme javne uprave - osnovu procesa pristupanja EU. Analitički izvještaj koji prati Mišljenje također po prvi put preispituje situaciju u Bosni i Hercegovini u odnosu na sve standarde koji se primjenjuju na države članice EU, uključujući pitanja poput unutrašnjeg tržišta, javnih nabavki, politike konkurencije, okoliša, sigurnosti hrane i zaštite potrošača. Mišljenje pruža solidnu osnovu za raspravu u Vijeću EU, koje će trebati donijeti odluku o sljedećim koracima na putu BiH ka EU (3). Ključni prioriteti sadrže sve probleme s kojima se BiH suočava, ne samo kada je riječ o njenom evropskom putu, već i suštinska pitanja

koja se moraju riješiti za bolji život njenih građana.

Do sada je Bosna i Hercegovina postigla ograničen napredak - riješeno je nekoliko tehničkih pitanja, dok su sva suštinska pitanja ostala otvorena. Najvažniji preduzet korak je održavanje lokalnih izbora u Mostaru (4), što je navedeno u prvom ključnom prioritetu. Direkcija za evropske integracije već naporno radi na izradi programa evropskih integracija (5). Dalje, konačno je usvojen poslovnik Parlamentarnog odbora za stabilizaciju i pridruživanje (6). I na kraju, ukidanje smrtne kazne u Republici Srpskoj (7) djelomično je ispunilo još jedan ključni prioritet. Rješavanje ključnih prioriteta koji zahtijevaju ozbiljne reforme, poput funkcionisanja pravosuđa ili borbe protiv korupcije, nije ni na pomolu, jer nedostaje volje i konsenzusa, pa je zaključak da u Bosni i Hercegovini nema političke volje da bi se napravile stvarne promjene. Bosna i Hercegovina se zalaže za članstvo u EU, iako sve političke stranke samo deklarativno ističu svoju predanost. Rezultat je očit - odlučna stagnacija Bosne i Hercegovine.

III. Šta ostaje da se uradi na BiH strani?

Postoji šansa da će Bosna i Hercegovina uskoro dobiti status kandidata - nakon dodatnog napretka (8) - i iako to neće biti od velike važnosti, političari će to predstaviti kao veliki uspjeh. Evropska unija će vjerovatno insistirati na rješavanju problema pravosuđa u bliskoj budućnosti, a vjerovatno je da će Bosna i Hercegovina teško dobiti status kandidata bez određenog napretka ili će ga dobiti s dodatnim uvjetima. Međutim, status kandidata samo je jedan korak u pridruživanju Evropskoj uniji i sam po sebi ne donosi puno, osim mogućnosti povlačenja i korištenja pretpristupnih fondova EU koji trebaju osigurati brži razvoj i podršku reformama u ključnim oblastima (9). Za Bosnu i Hercegovinu je mnogo važnije otvoriti pristupne pregovore s Evropskom unijom - što je korak nakon sticanja statusa kandidata - i to će biti teško u ovoj

situaciji kada ne postoji konsenzus o evropskom putu Bosne i Hercegovine, jer otvaranje pregovora sigurno će zahtijevati ozbiljan napredak u postavljenim kriterijima i reformama koje će istinski promijeniti Bosnu i Hercegovinu, a to se navodi u Mišljenju. Kada je riječ o napretku, Bosna i Hercegovina može učiti od određenih zemalja u regiji, posebno od Sjeverne Makedonije, i vidjeti šta je trebalo učiniti da se otvori pregovarački proces. Evropska unija je mnogo puta potvrdila evropsku perspektivu Bosne i Hercegovine i Zapadnog Balkana, ali svaka država mora samostalno ispuniti svoje obaveze. Bosna i Hercegovina mora izvršiti izmjene svog Ustava u smislu osiguravanja jednake zastupljenosti svih u državi, prije svega provođenja presude Sejdić-Finci (10). To također znači osiguravanje funkcionisanja državnih institucija, kako bi mogle učinkovito sudjelovati u procesu donošenja odluka u EU, te u potpunosti provoditi i implementirati pravnu stečevinu EU. Potrebne su promjene kako bi se osiguralo da institucionalni okvir koji postoji u Bosni i Hercegovini bude u skladu s evropskim standardima. Potrebno je nastaviti rad na 14 ključnih prioriteta, prije svega na vladavini zakona i reformi pravosuđa. Pravosuđe treba hitno reformisati, uzimajući u obzir sve nedavne afere u vezi s pravosudnim institucijama. Međutim, etnički motivirani veto ometa inicijative za donošenje zakona (11) i nedostaje zajednička vizija o tome kako pristupiti procesu reformi. Procjena poruka iz EU nakon evropskih izbora ukazuje da BiH ne može niti očekivati niti se nadati značajnim promjenama i jasno je rečeno da je BiH na potezu (12).

IV. Suočavanje sa izazovima

Ovo je teško vrijeme za Evropu, a svi njeni trenutni izazovi su zbog pandemije COVID-19 još teži. Odobrenjem revidirane metodologije pristupanja, prva polovina 2020. godine obećala je da će donijeti toliko potreban poticaj odnosima EU-Zapadni Balkan. Međutim, pandemija COVID-19 stvorila je i još uvijek stvara razorne posljedice za ekonomsku i

demokratsku konsolidaciju Zapadnog Balkana. To znači da će se ionako veliki socijalno-ekonomski jaz između zapadnog Balkana i EU povećavati zbog krize s koronavirusom. Na sličan način, pandemija pojačava demokratske strukturne slabosti u ovim zemljama, posebno u pogledu institucionalnih provjera i ravnoteža povezanih s nefunkcionalnim nacionalnim parlamentima i pravosuđem (13). Međutim, uprkos svemu, proces pristupanja nije zaustavljen jer zemlje regije Zapadnog Balkana i dalje napreduju prema članstvu, za razliku od Bosne i Hercegovine. Revidirana metodologija najavila je uvođenje mapa puta za funkcionisanje demokratskih institucija i reformu javne uprave (PAR), pored mape puta za poglavlja o vladavini zakona u procesu pristupanja. Iako je uključivanje prethodna dva područja kao novi element osnovnih klastera osnova za jačanje uvjetovanosti EU-a po pitanjima demokratskog upravljanja, njihova operacionalizacija s ciljem podržavanja procesa demokratizacije bit će izazov zbog nedostatka zajedničkih pravila EU na ovom području. Nove mape puta treba pažljivo pripremiti i komunicirati sa doprinosom država članica i civilnog društva u regiji (14). Međutim, sve ovo u velikoj mjeri ne utječe na Bosnu i Hercegovinu, jer ona još uvijek nije dio procesa koje uvodi nova metodologija, iako postoji određena perspektiva s najavljenim Ekonomskim i investicionim planom (EIP). EIP bi trebao utjecati na ekonomske izgleda regije, uključujući Bosnu i Hercegovinu, kao i pružiti niz jasnih poticaja u smislu demokratske uprave i djelotvorne vladavine zakona (15). Ovim planom očekuje se da proces integracije u EU krene naprijed, uzimajući u obzir i druge izazove. Da bi ispunio svoje ciljeve, Plan ne bi smio umanjiti potrebu za rješavanjem rastućih socijalno-ekonomskih ranjivosti u regiji primjenom efikasne uslovljenosti vladavine zakona, jer bi oba napora trebalo istovremeno raditi. Ovo će biti posebno izazovno s obzirom na stanje korupcije i odgovornost vlade u regionu, ali i na nedostatak efikasnih mehanizama za zaštitu budžeta EU od potencijalne zloupotrebe, kako u zemljama

zapadnog Balkana, tako i u državama članicama.

U međuvremenu, Bosna i Hercegovina je na prvom liniji imigracijske krize. Od početka 2018. godine, blizu 70.000 (16) izbjeglica and migranata stiglo je u Bosnu i Hercegovinu, dok je približno 8.700 (17) trenutno na njenom teritoriju. Sadašnje stanje krize zahtjeva humanitarnu intervenciju, jer su formalni smještajni kapaciteti preopterećeni, zbog čega je oko 2.000 (18) izbjeglica i migranata u nepovoljnim životnim uslovima. Pored toga, prijavljeno je zlostavljanje i kršenje ljudskih prava (19), ali bez posljedica. Politika potiskivanja i anti-imigrantskog nasilja zabilježena je na hrvatskoj granici, gdje je policija optužena za vraćanje migranata koji prelaze granicu BiH s Hrvatskom u pokušaju ulaska u EU bez analiziranja pojedinačnih okolnosti ili pružanja mogućnosti da podnesu zahtjev za azil (20). Uprkos objavljenim izvještajima različitih organizacija i medija (21) koji izvještavaju o mehanizmima potiskivanja i sistemskom nasilnom maltretiranju, hrvatski dužnosnici porekli su takve optužbe, dok EU još uvijek nije na odgovarajući način riješila taj problem. Potiskivanje je zabranjeno Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i ovaj mehanizam predstavlja očito kršenje zakona EU. Zbog takve situacije i da bi izbjegli vraćanje preko granice, poznata je činjenica da se migranti i izbjeglice koji prelaze granicu često ne pridržavaju naredbi vlasti i ne dopuštaju uzimanje otisaka prstiju, što bi ih podvrglo Dublinskom protokolu. S BiH situaciju komplikuje nedostatak odgovornosti i koordinacije na svim nivoima vlasti, ali i podjela po etničkim linijama, a Unsko-sanski i Kanton Sarajevo u Federaciji BiH ostaju kao 'žarišta' krize. EU je osigurala znatno finansiranje i podršku, ali transparentnost akcija i dalje nedostaje. Ova kriza je problem i za BiH i za EU, s obzirom na gore spomenutu situaciju na hrvatskoj granici.

S druge strane, migracije predstavljaju trend očigledan među domaćim stanovništvom, ostavljajući za sobom drugačiji skup žrtava. Četiri

balkanske zemlje vode na globalnom nivou sa najvećim odlivom mozgova, a prema Globalnom izvještaju o konkurentnosti (22) iz 2019, BiH se nalazi na trećem mjestu. Visoko obrazovani i kvalifikovani radnici doživljavaju migraciju kao jedinu priliku za izlazak iz teške ekonomske situacije koja i dalje postoji u zemlji. Nezaposlenost, niske plate, korupcija i nedostatak prilika glavni su pokretači emigracije mladih (23) sa Balkana u Evropsku uniju. Nezaposlenost je opadajući trend u svim zemljama zapadnog Balkana, posebno među mladima gdje ovaj postotak iznosi 33,8% prema izvještaju Međunarodne organizacije rada za 2019 (24). Ipak, ovaj procenat se s godinama smanjio do ove mjere zbog odlaska mladih ljudi, a ne zbog mogućnosti zapošljavanja. Na ovaj način, BiH je lišena ljudi potrebnih za unaprjeđenje trenutne situacije i postizanje prosperiteta. Nedostatak jake vladavine zakona, sve veći nivo korupcije i neuspjeh u efikasnom odgovoru na sve krize (imigrantske, ekonomske i COVID) koje su pogodile zemlju, samo su pojačale unutrašnje tenzije i to će sigurno ostaviti razarajuće posljedice iza sebe.

V. Konferencija o budućnosti Evrope - Zapadni Balkan kao dio predstojećih inicijativa EU

Konferencija o budućnosti Evrope (CoFoE) serija je debata i diskusija koju vode građani i koja će omogućiti ljudima iz cijele Evrope da podijele svoje ideje i pomognu u oblikovanju zajedničke budućnosti. Konferencija je prva ove vrste: kao glavna panevropska demokratska vježba, nudi novi javni forum za otvorenu, inkluzivnu i transparentnu raspravu s građanima oko niza ključnih prioriteta i izazova (25). Ako želi potvrditi evropsku perspektivu regije, Evropska unija treba uključiti zemlje Zapadnog Balkana, kao i Bosnu i Hercegovinu, u predstojeću Konferenciju o budućnosti Evrope i omogućiti njenim čelnicima i građanima da aktivno učestvuju u konferencijske aktivnosti i diskusije.

Ovdje je relevantna uloga balkanskih mladih, jer je njihov glas neophodno čuti u vrijeme kada svi potezi sistema koji propada direktno utiču na njihove buduće izgled u regiji. 'Odliv mozgova' trend je koji već ostavlja razorne socio-ekonomske posljedice za regiju, a uključivanje novih perspektiva u raspravu može doprinijeti stvaranju djelotvornijih strategija u tom pogledu. Omogućavanje učešća balkanskih zemalja na ovoj konferenciji donijet će obostranu korist za EU i zapadni Balkan. Prvo, regija će se osjećati više uključenim i bližim EU, što bi u osnovi moglo ubrzati proces integracije; drugo, budućnost Evrope je i njihova budućnost i oni će imati ulogu u njenom oblikovanju. Još jedna stvar koju treba spomenuti je nedostatak političke kulture i opšta nezainteresovanost za učešće u konsultacijama za politike u regionu, na što bi moglo uticati ovo učešće. (26) Generalno, svim zemljama regije zapadnog Balkana nedostaju mehanizmi koji će osigurati kvalitetno i pravilno provođenje procesa javnih konsultacija, izostavljajući državne vlasti da koriste svoje koruptivne prakse. Postavljanje primjera za pozitivnu praksu korak je naprijed prema jačanju javnog interesa za proces integracije. Evropska unija takođe bi ojačala savezništvo sa susjedima i učvrstila svoje političku blizinu, kao što bi to učinile i zemlje Zapadnog Balkana međusobnim raspravama o zajedničkim odgovorima na specifične zajedničke izazove. Dopuštanje regionu da svjedoči i doprinosi ovoj inicijativi takođe bi potaknulo osjećaj zajedništva i partnerstva koji nedostaje tokom dugog, dugotrajnog formalnog procesa pristupanja. Saradnja i koordinacija između EU i zapadnog Balkana izgradit će povjerenje i lojalnost (27).

VI. Put naprijed za EU i Njemačku

Sljedeći odjeljak sadrži neke od preporuka koje mogu doprinijeti napretku tekućoj stagnaciji u Bosni i Hercegovini i osigurati izgradnju vjerodostojnijeg i stabilnijeg odnosa između EU i regije. Svaki od ovih ciljeva cilja na određeno pitanje

koje zahtijeva adekvatan odgovor svih uključenih strana.

- Zemlje Zapadnog Balkana, uključujući Bosnu i Hercegovinu, trebale bi biti, kao promatrači ili u drugoj odgovarajućoj ulozi, pozvane i uključene u raspravu „o budućnosti Evrope“. Generalno, trebale bi više sudjelovati u radu različitih tijela EU. To može doprinijeti boljem međusobnom razumijevanju i ojačati osjećaj pripadnosti evropskoj porodici. Takođe, brojni problemi i problemi s kojima se EU suočava ne mogu se uspješno riješiti bez zajedničkog rada, bilo da se radi o borbi protiv organizovanog kriminala, migracijama, zaštiti okoliša, infrastrukturnoj povezanosti itd.(28).
- Osigurati transparentnu raspodjelu resursa omogućenih hitnim finansiranjem izbjegličke i migrantske krize, obavezujući sve dionike da objavljuju finansijske izvještaje i programske izvještaje. To će u velikoj mjeri utjecati na ocjenu nivoa kapaciteta za odgovor na krizu i prvenstveno adresirati to da li se dodijeljena sredstva raspodjeljuju u okviru odobrenih budžetskih šema (tj. da li većina sredstava pokriva potrebe migranata i izbjeglica). Takođe, ovo će adresirati transparentnost aktivnosti i uslovljavanje države.
- Izgraditi i podržati mehanizme za sprječavanje kršenja ljudskih prava preuzimanjem odgovornosti i rješavanjem potreba migranata i izbjeglica. To takođe uključuje pomoć u izgradnji adekvatnih mehanizama za reagovanje na krize i provođenje politika azila u skladu sa zakonima EU. To takođe uključuje provjeru navoda o “pushbacks” i izricanje sankcija Hrvatskoj zbog zlostavljanja migranata i izbjeglica i kršenja međunarodnih zakona i ljudskih prava.
- Nadalje, EU bi trebala preuzeti aktivniju ulogu u Bosni i Hercegovini i insistirati na provedbi

reformi definisanih u prioritetima i kroz Izvještaje EK o Bosni i Hercegovini, kao i bližu saradnju sa Sjedinjenim Američkim Državama na primjeni pritiska na institucije i političare u Bosni i Hercegovini, jer je većina značajnih reformi izvršena na taj način - posljednji primjer je održavanje lokalnih izbora u Mostaru nakon dvanaest godina.

- Kao što je gore rečeno, bh političari obećavaju svojim biračkim tijelima da će Bosna i Hercegovina vrlo brzo dobiti status kandidata. Evropska unija bi to trebala iskoristiti i uvjetovati status kandidata nizom značajnih reformi, tj. ozbiljnim napretkom u pogledu 14 ključnih prioriteta.
- Aktivnija uloga Delegacije EU mogla bi se ostvariti i obnavljanjem sedmičnih sastanaka šefa Delegacije EU i predsjedavajućeg Vijeća ministara BiH sa sedmičnim informacijama o ostvarenom napretku, što je bila ranija praksa, a to će također dati novu dinamiku procesu. Umjesto sastajanja s glavnim političkim vođama, pravi partneri trebali bi biti ministri, zamjenici ministra, pomoćnici ministra i direktori ključnih državnih agencija koji su pravno i institucionalno zaduženi za reformske procese. To bi osnažilo administraciju državne uprave ili srednji nivo izvršne vlasti, kao i političare-tehnokrate u Vijeću ministara BiH. To bi također doprinijelo jačanju državnih institucija, kao i uvjerenju ljudi da postoje i druge važne osobe, osim nekolicine političkih lidera koji se doživljavaju kao vlasnici naše sudbine.
- Evropska unija trebala bi sa svoje strane ograničiti negativni utjecaj Hrvatske i Srbije na Bosnu i Hercegovinu (na njene etničke grupe), posebno Hrvatske kao države članice EU. Hrvatski političari iz BiH uvjetuju sve reforme rješavanjem određenih pitanja kao reformu Izbornog zakona kako bi se osiguralo biranje "legitimnih Hrvata", a oni imaju podršku Hrvatske i to u konačnici blokira napredak BiH prema EU.

- Evropska unija bi trebala razmotriti sa svojim partnerima u Vijeću za provedbu mira da je vrlo važno da Ured visokog predstavnika (OHR) ostane u Bosni i Hercegovini sve dok se ne ispune uvjeti za njegovo zatvaranje (29) zbog svoje uloge faktora sigurnosti stabilnosti, jer smo još uvijek svjedoci vrlo agresivne nacionalne retorike u javnom prostoru koja prelazi i u prijetnje secesijom. Uloga Ureda visokog predstavnika trebala bi biti bolje artikulirana i strukturirana, sa planom za kontrolirano i postepeno predavanje vlasti domaćim institucijama, posebno kada su u pitanju nacionalističke izjave pojedinih političara i političkih partija u Bosni i Hercegovini. Da bi BiH prevazišla reformski zastoj, Delegacija EU u BiH mora jasno ukazati na one političke aktere koji ometaju rad na 14 prioriteta. Sve dok je političkim igračima prepušteno da interpretiraju temeljne evropske vrijednosti u svom razumijevanju i šire lažne informacije široj populaciji, koherentna platforma civilnog društva za promociju EU integracija ne može pobijediti u ovoj borbi. Stoga Delegacija EU mora u potpunosti promijeniti svoj doseg za odnose s javnošću i boriti se protiv lažnog tumačenja 14 prioriteta.
- EU mora intenzivnije koordinirati sa Vijećem Evrope u vezi s provedbom presuda Evropskog suda za ljudska prava na način koji omogućava da se bilo koji prijedlog ustavne promjene provjeri sa stručnjacima Vijeća Evrope/Venecijanske komisije kako se vrijeme ne bi trošilo na prijedloge koji ne zadovoljavaju provedbu presuda Suda. Do sada smo bili svjedoci višemjesečnih pregovora o neprimjerenim prijedlozima ustavnih promjena kako bismo na kraju vidjeli njihov neuspjeh. U isto vrijeme, politički akteri podižu tenzije kroz pogrešno tumačenje njihovih prijedloga.
- EU mora pružiti jasnu političku i pravnu interpretaciju statusa SSP-a u svjetlu isteka

rokova i „novog pristupa“ proširenju koji je zamijenio prethodni.

- Kontinuirana podrška „Berlinskom procesu“ i osnažena uloga Vijeća za regionalnu saradnju, CEFTA-e i Transportne zajednice u njihovim aktivnostima da usmjere regionalne napore nakon Samita u Sofiji. Paralelno s obeshrabrivanjem pogrešnih tumačenja deklaracije „Mini-Schengen“ kao zamjene za „berlinski proces“.
- EU treba saveznika u BiH, u ovom trenutku, organizacije civilnog društva, koje su pravi „šampioni EU integracija“, ostaju iza i zamjenjuju ih oni politički igrači koji svakodnevno negiraju evropske vrijednosti. Ponovo, proces integracije u EU opisan u 14 prioriteta iz Mišljenja EK i Analitičkog dokumenta treba demistificirati na isti način kao i pregovarački proces o SSP prije 14 godina.

Bilješke

[1] Parliament assembly of Bosnia and Herzegovina and European Union, Key events in the relations between BiH and European Union

[2] Delegation of the European Union to Bosnia and Herzegovina and European Union Special Representative in Bosnia and Herzegovina, Key dates

[3] European Commission (2019), Opinion on Bosnia and Herzegovina's EU membership application

[4] 2020 BiH local election results

[5] BHRT (2020), The development of the Program for the Integration of BiH into the EU has begun

[6] EU Statement on the adoption of the Rules of Procedure of the Stabilisation and Association Parliamentary Committee

[7] Constitution of the RS

[8] European Western Balkans Interview with Johann Sattler: Leaders of Bosnia and Herzegovina must have the courage to compromise

[9] Topčagić, O. & Foreign Policy Initiative (2016), Policy Analysis - EU Membership Candidate Status:

Between Challenges and Weaknesses

[10] The 2009 decision by the European Court of Human Rights, ruled that the constitution of BiH violates the European Convention on Human Rights by not allowing ethnic minorities to run for the tripartite Presidency and the House of Peoples.

[11] Think for Europe Network (2019), Curbing the executive bias in EU enlargement policy for a stronger democracy in the Western Balkans

[12] Vuletić, D., & Foreign Policy Initiative BH & FES BiH (2019), The new dynamic of Europe! What can BiH hope for?

[13] Think for Europe Network (2020), Breaking the impasse: Exploiting new opportunities to strengthen EU-Western Balkans relations

[14] Ibid.

[15] Ibid.

[16] European Union (2021), Factsheet on Bosnia and Herzegovina, European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations

[17] IOM data, 2021

[18] ACAPS data on Bosnia and Herzegovina, January 22, 2021

[19] The Council of Europe's Commissioner for Human Rights, Dunja Mijatović, addressed this issue and reported her concerns about the situation to the European Court of Human Rights on January 11, 2021. The Commissioner stated that the forcible returns are being done without a formal asylum procedure, thus violating the rights guaranteed by international law and the human rights conventions whose signatories are the countries in question.

[20] Border Violence Monitoring Network Report, January 2021

[21] See for example: Friedrich Ebert Stiftung, Refugees and migrants in the triangle of Bosnia and Herzegovina, Croatia and Serbia, September 2020, Human Rights Watch, Croatia: Migrants Pushed Back to Bosnia and Herzegovina, December 2018; Jelena Prtorić, Winter and growing animosity force migrants in Bosnia into retreat, The New Humanitarian, December 2020

[22] Schwab, K. (2019), The Global Competitiveness

Report, World Economic Forum

[23] As the data for youth unemployment is taken from reports of the International Labour Organization, their indicator on young people is used and considers the age group 15 to 24.

[24] International Labour Organization (2019), ILOSTAT database, Unemployment of youth, Country Report on Bosnia and Herzegovina

[25] European Commission's priorities 2019-2024, Conference on the Future of Europe

[26] Think for Europe Network (2019), Curbing the executive bias in EU enlargement policy for a stronger democracy in the Western Balkans

[27] Think for Europe Network (2020), The Conference on the Future of Europe: Is the EU still serious about the Balkans?

[28] Osman Topčagić, speech at the General Assembly of the International Paneuropean Union, Strassbourg, France, 2020

[29] Office of the High Representative, Agenda 5+2